

ANNO DOMINI DCCCXCVIII.

WOLFHARDUS

PRESBYTER HASENRIETANUS.

VITA SANCTÆ WALPURGIS

ABBATISSÆ HEIDENHEIMENSIS IN GERMANIA,

AUCTORE WOLFHARDO PRESBYTERO HASENRIETANO.

(Apud Mabill., Acta SS. Cril. S. Bened.)

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. Sancta Walpurgis, seu *Walpurga*, aliis *Walburgis Galburgisve*, abbatissa Heidenheimensis, distinguenda est tum a Walpurgæ virgine Westphalica cœnobii Heresienensis, seu Nieuheersensis, de qua in Actis S. Rumberti Bremensis archiepiscopi; tum a S. Werburga Wifersi Merciorum regis et S. Ermenilke filia, nonnullis Walpurga dicta. Hæc de qua hoc loco agere instituimus, plures meruit scriptores, qui ipsius rebus gestis describendis et illustrandis contulerunt operam, præter auctores qui de SS. Willibaldo et Wnebaldo ipsius fratribus scripserunt.

2. Primus occurrit, non S. Willibaldus ipsius frater, a Centuriatoribus designatus, cujus tamen nullum de S. Walpurga reperitur monumentum; sed Wolfhardus presbyter monasterii Hasenrietani seu Haserensis ordinis S. Benedicti in diocesi Eistetensi, conditi a Carolo Magno, quod postea Arnulfus imperator ad sæculares canonicos transtulit. Seripcionem suam Wolfhardus nuncupavit Erchanbaldo Eistetensi episcopo ab anno (ut aiunt) 884 ad 802, cui scriptioni postea tres libros Miraculorum adiecit, promisso insuper Dialogo de S. Walpurgæ in libri iv præfatione, quem su composuerit, dubium est. Secundus auctor Adelboldus, anno 1008 ordinatus Trajecti inferioris episcopus, teste Willelmo Ieda in lib. de Ultrajectinis episcopis. Tertius Medibardus seu Medingaudus, obscuri nominis et temporis poeta, sanctæ Walpurgis gesta rhythmicè celebravit, cujus hic versus in sua præfatione:

Prosam Wolfhardus, rhythmum fecit Medibardus.

Martus Aldebertus abbas Heidenheimensis eadem extrinxit in sua Relatione historica. Quintus Philippus, ex abbate Barisiensi ordinis Cisterciensis reatus episcopus Eistetensis anno 1306. His aucto-

A soria, stylo vero, ordine et forma ex originali antiquissimo libro sui monasterii, non nova cupientes, sed vetera ad plurimorum memoriam reducere cupientes: cum plerumque apud cœnobium S. Walpurgæ ordinis almi Patris S. Benedicti, in quo corpus ejusdem virginis S. Walpurgæ requiescit, Legenda et Vita ejus sine numero expositæ. Hanc Vitam cum libris quatuor miraculorum a Wolfhardo scriptis anno 1594, typis mandavit illustravitque Petrus Stevartius, doctor Leodicensis, Eistetensis Academiæ præfectus. Eandem cum aliis tum a Canisio, tum a Gretsero vulgaris recensuit et commentariis eruditissimis explicavit Godefridus Henschenius, in Bollandiano Februario, quibus Lectiones de S. Walpurgæ legi solitas in nonnullis ecclesiis adjecit. Nos unum Wolfhardum hic exhibemus, omissis quibusdam hinc inde miraculis; qua de re lectorem admonuimus suis locis. Alio qui voluit, adeat Bollandum ad 25 Febr., apud quem cæteros auctores reperiet, præter Aldeberti Relationem, quæ apud Gretserum lib. ii Observat. in Vitam Willibaldi edita est. Legat etiam Stevartium, legat et Joannem Spagnolium doctorem theologum, cœnobii Remigiani apud Rhemos nuper archiepiscopum, qui S. Walpurgis Vitam Gallicè edidit.

3. Celebris fuit memoria S. Walpurgis sæculo ix, ut constat tum ex ipsius reliquiis varia per loca distributis, tum ex oratoriis ipsi dedicatis: de quibus in Appendice ad Wolfhardum agemus; tum denique ex ipsius miraculis apud Eistetenses, Moweheimenses et Tilenses in ducatu Gelriæ. Cujus rei argumenta præstat Wolfhardus et epistola duplex custodis Tilensis Adelboldum Trajectensem episcopum ab anno 1008 ad 1027, in quibus epistolis apud Bollandum editis varia S. Walpurgis miracula Tili facta commemorantur.

WOLFHARDI PRÆFATIO

AD ERGHANBOLDUM EPISCOPUM.

Domino beatissimo Deoque vere dignissimo ERCHANBOLDO pontifici, WOLFHARDUS presbyter suus, in ipso qui est via et veritas et vita, viam, veritatem et vitam deposcit invenire.

Exigis a me, Pater per sæcula memorande et præsul nominatus in orbe, ut signa atque portenta quæ per opinatissimam nunc in sæculo Christi virginem Walpurgam nostris temporibus divina peregit clementia, cura diligentissime indagata ad laudem et nomen vivificæ Trinitatis, necnon ad excitandos animos Dominicæ plebis, prout eadem contulerit liberalis et deifica Trinitas, sedulus adnotare decertem. Gravis siquidem gravi scelerum pondere prægravato a te mihi imponitur sarcina, quoniam peccatis obnoxio horrendum est tractare de sacris, et miscere aliena non propriis. Verum quoniam, gloriosissime pontifex, virum desideriorum te fore comperio, et cum Daniele propheta semper nova de abditis indagare curiosius cerno, aretor nimis, et immensis circumquaque septus angustiis, quid eligam penitus ignorans, primum oppilatam pudore mentis faciem obfirmo, quoniam indignum me esse non ambigo: dein obedientiæ normam primam humilitatis aspiciens formam, si jubentis dicta superba aure contemniam, timeo ne legem prævaricationis incurram: tum ad memet clavum retorquens, impe-

ritiæ infirmitate languesco, inde imbecillitati, necne scrupulositati meæ vires haud proprias, sed olympicas objicio. Rursus, si aggredi, licet trepidus, pertentavero, ne a lectore philocompica moter infamia, perhorresco, dum omissis philosophicis ac præclaræ indolis viris qui in prophetiis calami nomine designantur, ego qui nec viridis junci extimo vocabulo mereor titulari, incompto arduum opus exordiar stylo; et dum mundialium plurimorum indomita superbia quæ sanctorum vias ac Vitas calce proterit petulanti, et mira eorum si qua audierit, pediculosa aure percipit, audiens me inaudita et tamen veracissima in patuio proferre prodigia, canino incipiat dente corrodere et verissimis falsæ præferre. His atque aliis innumeris vallatus angustiis, quia sum refertus contagiis ac si ericius spinis, ut verbis Salomoniacis loquar, frequentiva meditatio mentis meæ est afflictio carnis (*Eccli. xii, 12*). Quocirca ad arcem confugiens, his verbis clamabo ad Dominum: Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam; ut ipso adjuvante, cujus sum licet labilis carnis conditio, jussionis tuæ persolvatur exactio. Commendo ergo me iterum atque iterum meritis virginis et tuis, Pater, precibus indefessis, quo mihi eundi impetrent callem, et felici itinere perducant ad calcem.

INCIPIUNT CAPITULA.

- I. De origine S. Walpurgis virginis.
- II. Qualiter B. Walpurgis post obitum fratrum suorum abbatissa facta est.
- III. De eo ubi lux cælestis emicuit in diversorio virginum.
- IV. De eo ubi virgo Christi moribundam puellam ad vitam reparavit.
- V. Ubi Walpurgis migravit a sæculo.
- VI. Ubi apparuit Occario episcopo.
- VII. Ubi fines Eistatenses adiit.
- VIII. Ubi apertum est mausoleum virginis.
- IX. De eo ubi caducus reliquiis virginis obviavit, et curatus est.

- X. De alio caduco curato.
- XI. De abbatissa Liubila podagrica.
- XII. De quodam a natiuitate contracto.
- XIII. De cereo cælitus illuminato.
- XIV. De matre et filia curatis.
- XV. De muliere paralytica curata.
- XVI. De quodam claudio curato.
- XVII. De muliere cujus crus confractum est.
- XVIII. De sex signis in una muliere factis.
- XIX. De muliere curata et erecta.
- XX. De quodam fastidioso curato.

INCIPIT VITA.

CAPUT PRIMUM.

igitur postquam felix gens Anglorum per apostolatum memorandi papæ Gregorii, qui, etsi non aliarum gentium, ipsius tamen et esse apostolus meruit et

D dici, ab infidelitatis tenebris eruta pinum nomen Christi et Christianitatem cœpit amplecti; quasi fructuose arboris radix ad humorem gelidi marmoris surculata emisit propaginem, et ac si ex surculo primæ et originariæ juventutis in fide maximam crevit in arbo-

* Id est fastuosa. κόμπος fastus, φιλόκομπος fastuosus. Lege carmen Fridegodi de Rebus gestis S. Wilfridi ad annum 709.

rem, ministrante illi virelinem evangelicæ fluente doctrinæ. Ex hac multæ subdactæ ita crevere, ut se Oceani pelagus transponentes, et miro germine pululantes nostris efficerentur saltibus altiores. Hujus eminentis arboris ramus beatus exstitit Bonifacius orthodoxus antistes, qui ob fidei cunctis imitabile merium sine patrios, et dulcia rura postponens, domo ignotam exsulando adlit callem, summi pontifici Hagontix infulatu suscepto, alienam in nobis quasi propriam cœpit habere tellurem. Ejusdem floridæ atque frondosæ arboris Britannicæ rami ad nos usque existere protensi duo beati cum castissima sorore virgine Christi Walpurga Christi confessores Willibaldus et Wunebaldus, qui similiter ob amorem cœlestis patriæ peregrinari cupientes, ipsum qui peregre profectus est in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti, et ipsi præcincti lumbos castitatis tegmine lucernas bonorum operum in manibus portantes, secuti sunt regem. Quorum prior post multam tenuis corporis macerationem qua se per multa diversarum regionum afflixerat spatia, obedienciali norma sibi ingesta, ordinante eum prælibato piæ memoriæ antistite Bonifacio, pontificii pervenit ad culmen, et Eistatensis Ecclesiæ pastor fidelis sortitus est gregem : ibique cœlestem et angelicam inter homines vitam ducens, veniente hora Dominicæ vocationis, oves quas rexerat summo pastori salutari Domino consignavit, et ad ipsum mercedem recepturus sine beatissimo evolavit. Alter vero totum se Christi servitio mancipans mundana omnia corde liquidissimo respuit, et locum qui dicitur *Heidenheim* sibi ad incolendum delegit, ibique oratione se munivit, spe roboravit, fide armavit, et eandem quam cum fratre susceperat monachicam vitam, strenue bajulavit, multosque ad bene vivendi regulam prævius invitavit. Deinde, cum tempus supernæ remunerationis advenit, cœli januas jam securus intravit, molemque exterioris hominis in prælibato Heidenheimensi loco condendam reliquit, in ultima Dominici examinis die ipsam et non aliam cum sanctis aliis recepturus. Tum ille, quem superstitem hac dimisit in vita, Willibaldus scilicet præsul egregius, quem propter sacrosancti sui præsulatus apicem fratri in ordine scribendi prætulimus, licet post fratris beatissimum finem aliquantos vixerit annos, germani proprii corpus exanime cura diligentissima condere curavit, et, ut dignum tanto viro fuerat, peregrinum jam a sæculo et civem angelorum cum hymnis et canticis sepelivit.

CAPUT II.

Hactenus memoriam beatorum germanorum, Willibaldi scilicet et Wunebaldi, paululum exarando percurramus, ut sciret plebs Christo devota viros cœlestis militiæ et angelicæ vitæ unius ejusdemque meritum habuisse sororem, Walpurgam videlicet sponsam

A baldi miræ sanctitatis viri, Walpurgis virgo imitabilis pie viventibus, universis collectis sanctimonialibus vere quibus potuit Christo devotis, in loco prænominato *Heidenheim* Dominicis instantissime inceptit inhærere mandatis, relictis atque calcatis mundialibus omnibus rebus cæterisque plurimis ac innumerabilibus istius mundi transitoriis pompis. Noctibus igitur atque diebus in oratione persistens, vigiliis atque jejuniis semper incumbens, castum a primæva originis viredine corpus custodiens seipsam totam Domino commendabat attentius, ut quam munierat fide casto conservaret et corpore : sicque Dominum protectorem semper in cunctis operibus ac prævium habuit, et quodeunque petiit impetravit.

CAPUT III.

Contigit namque ut, in ipso quod frater ejus edidit monasterio *Heidenheim* dum ipsa Christo sedulo serviens moraretur, et peracta vespertina synaxi revertente ipsa de ecclesia ad solitum diversorium noctem proximam cæcæ tenebræ minarentur, ac quidam custos ejusdem ecclesiæ nomine Goumeradus lumen prævium stolidus negaret petenti, illa ut est mos sanctarum mentium, injuriam sibi illatam patienti animo gestans, sanctimonialibus, prout ratio dictaverat temporis, mensam cœnandi gratia adeuntibus, incœnata lectisterניה petiit. Tum mirum in modum in communi earundem sanctimonialium dormitorio tanta lux usque ad pulsum matutinalis officii coruscavit, ut eadem præ nimietate sui fulgoris terræ intima penetrare videretur. Stupentibus itaque quæ viderant sacratis Deo universis et præ gaudio exsultantibus cunctis, ad matrem Walpurgem convenere devote et visum lucis terrificæ narravere. At illa se totam convertens ad Dominum lacrymis fusis istam prout in vocem : Tibi, Domine, cui ancilla humilis deservire decrevi a cunabilis, collato de munere gratias refero, qui ad excitandos famularum tuarum mihi cohærentium animos me indignam luminis tui solamine visitare dignatus es, et tetri horroris caliginem crassam misericordiæ tuæ radiis evacuasti : et id non meis meritis valet ascribi, verum gratuita tuæ munificentie pietatis, et precibus mei et tui devoti famuli fratris.

CAPUT IV.

Præterea virgo memorata et semper in ore tenenda Walpurgis exitum fratris sui Wunibaldi, ut sexui moris est feminarum, graviter pectore gerens, contigit ut quadam vespere, nullo ex monasterio veleniter sentiente, egrediens ad domum cujusdam divitis deveniret et ante fores ejusdem quasi peregrina quædam et ignota sola consisteret. Quo dum eam dominus domus sive familiæ intrinsecus famulatus officia præbens sensisset astantem, quæque foret persona nesciret, æstuante patrefamilias cum

caret. Tum illa, Nequaquam inquit, me tui, quod vereris, canes insano dente contingere quibunt, nec Walpurgam (sic enim nuncupor) mordere valebunt. Ipse nempe qui me ad domum tuam perduxit incolumem, ad locum unde veni reducet valentem, et qui me ad tuum te ignorante pertulit atrium ipse domui tuæ medicinæ conferret donum, si totis viribus eundem credideris medicum medicorum. Quo auditō, vir illustris a loco quo sederat illico prosilivit, et animo consternatus, quare ad ostium nobilis persona et Omnipotentis ancilla constiterit, requisivit. Illa vero non sine causa se venisse asseruit. Tum vir memoratus cum omni veneratione eam in domo excepit, et omnem famulatum debitæ servitutis exhibuit. Ubi ventum est ad noctis moras soporis silentio temperandas, sacram virginem non alicubi pausare volentem in cubiculum languentis filię trepidus introduxit. Erat enim languor cordis jam penetrans fibras, et intercepto vitalis flatus anheliu mortis compendium parato itinere portas oris hiantis adire tentabat. Tum pater ejusdem puellæ labiis palpitantibus mugiens ejulabat, et natæ charissimæ amaris lacrymis funebria præparabat. Mater vero intimo cordis arcano jam pene præmorta, et pendula in planctu voce dimissa exhalantis filię operiebatur egressum cui jam laetosa familia paraverat bustum. Verum Domini clementissima miscratio qui occidit et vivere facit, percutit et sanat, à morte minaci languidam revocavit, et orante per totam noctem virgine sancta, in crastinum puella sana surrexit. Quo parentes viso miraculo laudes omnipotenti Deo reddiderunt. Dein ei plurima xenia adhuc tremuli offerentes, et ex assè ejus se sanctis orationibus commendantes; illa Christum mira gerentem habens pecuniam respicit, et ad monasterium unde venerat repedavit: et quanto magis divinam in se clementiam vigere conspexit, tanto ad artioris vitæ se gradus extendit.

CAPUT V.

Hæc duo tantum præclara miracula quæ virgo beata peregit in vita huic inserere dignum putavi opusculo, quæ nostram ad memoriam pervenere, ne ad alia quæ hactenus Dominus per eam operatus est et operatur quotidie signorum prodigia, ipso Domino largiente fideliter transiens, eadem omisisse culparer. D Stultum nempe videtur rei veritatem a calce nar-rando incipere et sic ad titulum capitis pervenire. Ideoque prius acta stylo currente descripsi, ut sequentia virginis intercessionibus etiam valeant adnotari. Dum igitur sacra virgo Walpurgis totam se in

^a Nimirum v Kalend. Martii, hoc est in crastino

A Dei amore firmasset et mundum cum ejus concupiscentia superasset fide plena, moribus insignis, charitate referta, sapientia decorata, castitate gemmata, misericordia redimita, humilitate fulcita, et omnibus virtutibus adornata, vocanti Domino, mortis accepto compendio, acceptura remunerationis præmium obviavit, et ex hujus mundi lacrymosa voragine felici sine decessit ^a, et in eodem quo in sancto proposito Christo servierat monasterio, haud sine maximo lamentantium ejulatu, officium sepulture mortalis accepit. Ibidem ergo aliquantum corporis a compaginatione quiescens, suis quos superstitiles in mundo reliquit, beatis intercessionibus auxilium præbuit, et ut mater filios educavit.

CAPUT VI.

Parvo denique Interjecto tempore quo sacræ virginis cineres in eodem loco tellus avara retinuit, contigit decedentibus prioribus ejusdem ecclesie pastoribus, Otkarium ^b venerabilem virum Eistensem calhedram meruisse. Qui dum minus quam deposceret honestatis ratio, idem monasterium quo beatæ sanctimonialis ossa tegebantur, excoleret; quadam nocte corporis quiete sopitum, dum tetra ei tenebræ silentium ministrarent, hujusmodi eum alloquio virginem compellasse narratur. Cur, inquit, Ockari, qui præsul dici et esse meruisti, domum Dei in qua corporis sopore quiesco, et sepulcrum in quo carne reposita ultimum judicii diem exspecto, inhoneste hactenus tractare voluisti? Nam servorum hoc cocuntium lutulentis pedibus quotidie calcor, et indecentibus vestigiis premor. Sciens igitur scito quoniam tale aliquod indicium pandam quo non recte te erga me et domum Dei egisse comperias. Sed si reum te fore cognoveris veniam merearis. Quod modico explicito tempore rei probavit eventus. Nam statim in proximo, dum erecti essent parietes ejusdem fabricæ prominentes, et trahium spatiosa compago sequenti die patentibus muris deberet apponi, subito facto jam noctis silentio murus aquilonaris terra tenus sese revolvens, precipitium egit horreadum, terroremque haud nimium tam domesticis curæ familiaris quam cunctis circumquaque manentibus inauditum incussit.

CAPUT VII.

Facto autem nane cum ad hujusmodi spectaculum omnes pavidi convenissent, custos qui tunc ibidem Reinfridus inerat calle directio prælibato præsentii tremulis labiis nuntiavit. Qui intelligens visionem quam prius in somnis viderat esse completam, cum S. Walpurgam coelitum numero ascripsisse concessu

suis illo usque tetendit atque cum omnibus pene A comprovincialibus ecclesiam repolivit, quam etiam sacro chrismate dedicavit. Dein cum in orbem transissent dies, memoratus antistes archipresbyteros *Wilonem* et *Adalungum* illuc sedulus destinavit, *Onnonem* quoque cum sanctorum Liubila ex monasterio *Mowenheim* ^a cum eis ahire præcepit ut sacros cineres virginis cum summa diligentia eleverent, ac cum hymnis ac psalmodiarum concentibus ad *Eichstatense* cœnobium deportarent. Ibi vero jussa felicia prospero itinere complentes, resonantibus in cœlum campanarum melodis et concrepantibus vinctis canorum spiritualium euphoniis, pia viscera rure in quo hospitata fuerant flentes præ gaudio extulerunt et ad jam dictum monasterium ^b devexerunt. Quod factum est xi Kalendas Octobris. Ea vero cum debito honore illo delata, diebus interjacentibus ternis, corpus sanctum *Wunibaldi* confessoris egregii ad locum eum unde sororis tulerat cineres idem antistes reportari præcepit, id est vii Kalendas Octobris.

CAPUT VIII.

Postquam autem B. Walpurgis fines *Eichstatenses* per semetipsam visere dignata est, et fratris rura revisens ab omnibus gaudenter excepta; contigit, volente temporum climate, ut memorata sanctimonialis *Liubila* ^a a propinquis et affinibus, necnon et ab aliis circumstantibus ita foret arcata ut etiam vi sive ingenio a materna eam prope expellerent hereditate. Verum illa totis viribus reluctante, incidit ei divinitus salubre mentis consilium, ut a venerabili *Erchanboldo* pontifice qui adhuc *Eichstatensis* sedis infula decoratur, sanctas Virginis reliquias licet anxie postularet: ut, si divino munere concedente ejus mereretur ditari cineribus sanctis, proprii solatia juris Deo et virgini consignaret et in manu pontificis donativa in perpetuum traderet. Quod quia a Deo sumpsit initium ab ipso finis meruit obtinere augmentum. Et licet prius tentando difficillimum videretur, felix tamen et desiderabile votum felicem sumpsit effectum. Accepto præterea idem episcopus super hoc negotio regis et regalium virorum consilio, virginis patrocinia ^c sancta se daturum esse promisit. Quod et opportuno postea tempore fecit.

CAPUT IX.

Anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi octingentesimo nonagesimo tertio, indictione tertia regnante felici prosperitate *Arnulfo* serenissimo rege, apertum est mausoleum B. Walpurgis virginis in basilica, in qua locata fuerat tempore *Otkarii* episcopi. Mitens igitur prudentissimus ac sagacissimus in omnibus

^a *Mowenheim* seu *Mouhim*, modo civitatula sub ditione comitis Palatini *Neoburgici*, non procul a *Wendinga* *Bajoaricæ* et *Pappenhemio*: cui monasterio præerat *Leubila*, *Philippo* *Neubila*.

^b In ecclesiam S. Crucis, quæ postea S. Walpurgis dicta est, uti in Appendice videbimus.

^c Sic passim sanctorum reliquias appellant auctores medicæ ætatis.

negotiis *Erchanboldus* episcopus religiosos archipresbyteros cum aliis boni meriti suos, ossa dicata sacre virginis jussit exquiri, et inventa diligenter attractari summaque cum reverentia partita recondi, ita ut optate diu reliquæ darentur *Liubilæ*, et thesaurus ejusdem corporis per sæcula suæ servaretur ecclesie. Hi denique ad quos jussio pervenit antistitis eandem ocium licet simplici corde titubantes accelerare curarunt. Cumque se totos *Dominicæ* miserationi committerent et in psalmis et hymnis sine cessatione persisterent, fodientes invenerunt cineres amplectendos beatæ matris nostræ *Walpurgis* quasi *lympha* tenui madefactos ut quasi guttatim ab eis roris ^d stillæ extorqueri valerent. Qui licet tanta essent humiditate referti, nec pulviculus tamen manibus contractantium quoquo pacto valuit adhærere. Sublata demum pro qualitate incomparabilis thesauri desideratissima portione, reliquum loco restituerunt suo. Quis vero mœror, quæve angoris tristitia *Eichstatenses* invaderet cives, cum tanta pignora partirentur, putantium dominam *Walpurgam* sibi penitus ablatam; qui verum agnoscit ut veritas poscit, verissimus fateatur! Ego autem illis qui nesciunt, ut et populares ignari videntur, verba consolationis impendo, dum tantum reliquias esse sublata vera ratione confirmo. Illec ita gesta mihi scribere desideranti narravit qui terribili huic rei dum ageretur interfuit, et datas reliquias pro locello recondidit.

CAPUT X.

C Interea dum tanta optata muneris patrocinia cum magna exultantium gloria deferrentur ad jam dictum locum monasterium puellarum *Mowenheim*, ubi ventum est ad villam S. *Bonifacii* quæ dicitur *Mulinheim*, quidam caducus puer onerato sacro pondere feretro obviavit, et sub eodem positus ipsam quam quæsierat sanitatem recepit. Tunc subito, ut commeantes hodieque fatentur, tanta vis in eodem loco fragravimus odoris ut nares portantium, præeuntium et sequentium feretrum vix ferre potuissent. Eodem die priusquam ecclesiam ad quam ferebantur reliquæ virginis inferrentur, parvulus quidam, nomine *Rudolfus*, qui adhuc vita incolumi restituta tripudiat, eadem quam supra taxavimus passione quassatus et a matre illo usque perductus, dum feretrum attingit, D omnium membrorum sanitatem recepit et ad domum unde venerat hilaris recurrit.

CAPUT XI.

Postquam vero ejusdem virginis xenia sacrosancta in basilica quæ sita est in honorem opificis et Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, cum populi laude plenaria sunt super altare ^e locata, nocte sequenti

^d *Stillicidium* hoc, ut vocant, seu oleum sanctæ *Walpurgis* ex sacris ipsius reliquiis hactenus emanare dicitur, infra in Appendice num. 3.

^e Et tamen sancta *Walpurgis* ob eam causam aliquando miracula facere destitit, testante S. *Odono* abbate *Cluniacensi* in lib. ii. *Collat.*, cap. 28, infra in Appendice num. 5. Lege præfationem huic sæculo præfixam.

dum memorata sanctimonialis Liubila quæ in isto monasterio tunc erat et adhuc permanet abbatissa, cum aliis Deo sacratis feminis in ipso oppido propter traditionem quam fecerat B. Willibaldo jure hæreditario ejusdem monasterii, sicut lex Sualaveldica a continet, moratura tribus in domo extranea noctibus sopori membra dedisset gravique incommodo podagræ quateretur, astitit ei quidam veneranda canitie clericus qui eam ita compellans ait: Liubila, cur dormis? Quare non surgens ad Ecclesiam pergis? Cui illa, ut hæcenus asserit, similis dormienti respondit: Ut quid nunc ad ecclesiam eundem est, cum signa matutinalia necdum pulsata sint? Ego quippe nec illic inessu pedum pergere valeo, nisi manibus aliorum delata exstitero. Qui ait: Vade celeriter, ne moreris, quia B. Willibaldus ecclesiam cum multo agmine petit, qualiter sanctam suam sororem reconditam habeas, a te curiose perquirere volens. Quæ statim, ac si nihil incommodi pertulisset exurgens et de loco ad locum exsiliens, basilicam ad quam tendebat sanissima ingressa est, Deoque simul grates et virgini pro adeptâ sospitate rependit.

CAPUT XII.

Quidam pauper, nomine Leibolfus, ex utero genitricis parientis ita contractus et curvus est natus ut quasi monstrum aliquod cerneretur a cunctis. Qui dum inter plures qui ad patrocinia virginis convolabant, in eodem monasterio victus pariter et remedii quæreret solatium, quadam nocte dum lectisternia dormiens premeret, beata virgo Walpurgis ei per visum apparuit et ut ad ecclesiam pergeret imperavit. Quo respondente sese algoris canitiem perborrescere et glaciales injurias formidare, ideoque nec a loco quietis audere saltem exsurgere; illa ad eum blandis eloquiis inquit: Vadens vade, miselle, celeriter, quoniam ego a te illo quo nunc premeris algore detergo fervidam membrorum compaginem ministrabo, et hujus in recompensatione mercedis, scabella b mihi quibus adhuc curvis artubus uteris, donare debebis. Qui licet segnus ecclesiam introivit, et paululum commoratus, inde ad hospitale unde venerat anxius rediit. Surgente vero optata diei aurora iterum basilicam adiit, et ante feretrum virginis beneficium accepturus accessit. Circa tertiam vero horam subito palpitando se volutare cepit et in pavimento reflectere. Cum ecce tripodæ quibus sua usus est in vita, divinitus e manibus acsi evulsæ, ante altare projectæ sunt. Sicque membris omnibus solidatis atque erectis stetit et ambulavit, qui prius natibus miserabiliter repens, prioris vitæ causam laboriosum impleverat. Idem namque sanus et valens in ministerio ejusdem usque hodie deservit ecclesiæ ut cunctis liquido demonstretur quævis en-

a Sualaveldica vocatur eorum territorium. In quo 11. 11. 11.

A Jusve meriti apud Deum hæc sancta sit virgo quæ hujusmodi et similia impetrare meretur

CAPUT XIII.

Hoc igitur patratu miraculo Adelbertus Alamanuz comes illâstris illo usque devotus advenit, cereum non modicum detulit, et altario pronus imposuit, pro se suisque suppliciter Dominum et virginem exoravit; sicque benedictione potita ad propria remeavit. Suscipiens autem eandem candelam Liubila, quia præfato cõmiti familiarissima est et cara, candelabro erexit et inaccensam tunc forte reliquit. Quarto vero die cœlitus lumen accepit, tribusque diebus et noctibus in ea lumine perdurante, quarto nemine emungente extincta est. Hora autem qua divinitus cõnas radiantis ignis ablambuit, videlicet nona, ita se sponte ostia obstruxere ecclesiæ ut nullus infra duarum fere horarum spatii quantitatem patula habere mereretur et pervia. Deinde is qui obstruxit Christus apparuit et potentia intrare volentibus fecit.

CAPUT XIV.

Duæ præterea virginis præsidia requirentes illuc devenere mulieres, mater cum filia, utraque manuum curvedine inhonesta, de vico qui dicitur Wemedinga d. Hæc dum erectis in cœlum oculis cordis auxilium ab ipso qui fecit cœlum et terram supplici devotione deposcerent, et missarum solemnibus interessent, divina meritis virginis eis adfuit virtus, et in exordio festivi missæ concentus mater adepta est sospitatem laudans Deum et virginem. Tum nata parentis dubios in tremulo pectore animos gestans et fluctivaga mente consistens ineffabile ei de matris reddita sanitate tripudium intulit, de sua vero nodosa contractione gemebat. Videbat jam suam quam natura dederat genitricem obpansis manibus cœli benedicere Conditozem, verum adhuc in se misellam cernebat regnare curvedinem. Hæc dum sæpius nutabunda mente reflectens consideret, finito ejusdem missæ canore, ab ipso qui se initium et finem voluit propalare et ipsa sanitatem meruit obtinere. Tunc eadem mater cum filia, moniales cum matre Liubila, necnon et astans omnis communis sexus familia, exsultantibus animis cum hynnibus et canticis reddiderunt Domino laudes in cœlis, qui solutionem tribuit compeditis et erectionem largitur allisis.

CAPUT XV.

Delata est ad idem monasterium mulier quædam, nomine Reginswindis, quæ ipsius est vicina ecclesiæ, illa membris omnibus destituta ut nisi vehiculo, duobus videlicet deferentibus, lacertis insertis et altrinsecus oneratis quoquo pacto illo pervehi potuisset. Quæ ante altare feretrum adhuc virginis contiæns, a suis

diligenter exposita gratiam, Walpurga interveniente, a Domino statim adepta est sanitatem, et omnes qui interfuere audierunt largitori salutis eam gratias referentem.

CAPUT XVI.

Fuit quidam vir de vico vocamine *Megenstaim**, nomine *Wolgerus*, qui pedem unum super alterum ita conexum habuerat, ut infra septem annorum lacrymosam illi circumulum sedens nunquam cibi edulium sumere potuisset. Mirum enim in modum pes vicino et comiti pedi inhæserat, et residendi quietem morbus insanienti claudicanti negaverat. Is ad jam dictum sacræ virginis arcisterium opportuno temporis climate veniens, et non incessu pedum ambulando, sed quasi cum baculo misere saliendo, spatiosa interjacentia rura perlustrans, totum se illius pæ-

CAPUT XVII.

Est vicus in Francia [Franconia] qui ab incolis appellatus est *Bergila*, ubi quædam existit femina quæ *Engilswindis* est nuncupata. Hæc dum a loco ad locum equitans pro opportunitate negotii adjacentis festinare voluisset, equo quo jam casura in proximo residebat, lapsu agili et horrendo perlapsa est. Crurè namque pavidi corporis hujusmodi præcipitio ruinæ confracto, et artuum omnium hujusmodi eidem misere minutato [al., immutato], quæ alienis conata est incessibus uti, duorum annorum vergente reflexu propriis haud meruit frui. Tandem, miserator et misericors Dominus injuriis miseræ solita pietate

compatiens, virginis suffragantibus meritis, metam

* *Allis Magericchesheim*. Stevartius conjicit legendum *Nerashem* vicum prope *Monheim* in diocesi *Eistetensi*.

lacrymosi ei præstare voluit doloris. Dum igitur lucifugæ noctis teterrimum chaos diei gratiam molestasset, et membra languentia eadem strau singultuoso componeret, ac palpebris tremulosis quietis saltem gratiam degustasset, astifit ei domina Walpurga quæ nobis a Domino condonata est venialis, veniam munifica repromittens, si dubietate semota fidem panderet cordis. Vade, inquit, muliercula, gratiæ ignara salutis, et archiatrum tuæ stude perquirere sectionis: et dum eum ad hujusmodi officium liberalem inveneris, de secata tibia intus abstractis ossiculis salutis a Christo postmodum gratiam impetrabis: Tum illa, ut audivit suæ remedium sospitatis, totis nisibus Omnipotenti grates rependens, suffragium accelerans adiit archiatri. Compleas denique visionis jussa salubris, et ossibus minutis evulsis, pristinae gratiam indepta est sanitatis. At ubi vidit divinæ ei miserationis subsidium adfuisse, letabunda et laudæ incessu pedum virginis monasterium adiit, rei gestæ seriè patule peroravit, et oblationibus quas detulit altari impositis, etiam partem confracti cruris ad indicium veridicæ assertionis ostendit, ibique sui corporis vehiculariam partem relinquens, partem revocavit ad patriam. Quam ancilla Christi *Liubila* partem assumens, argenteo fabricare præcepit et in eadem basilica suspendit, ut si quis hoc audiens incredula mente persiterit, illo veniens oculos suæ cæcitatatis aperiat: et dum viderit partem feminei corporis muro dependere fabricatam, saltem confusus abscedat, et sua de stoliditate veniam deprecans erubescat.

Cætera omissa.

LIBER SECUNDUS

Completens aliquot miracula anno 894 patrata in parthenone Moswenheimensi.

Operæ pretium duxi, quoniam miræ quæ per suam famosissimam Christus quotidie operatur et operatus est virginem, jamdudum tenui chartula colligere cœpi, ut ea quæ sunt indaganda requiram, et diligenti apposita vigilantia, prout vires suppetant, indagata perstringam. Non quo quisquam, ut reor, talia ac tanta quæ hætenus patrata sunt in præfato monasterio virginis suffragantibus meritis ac diebus pene singulis patrantur prodigia, ex asse valeat explicare: quippe cum tanta sint numeri quantitate ut vix valeant promi eloquio linguæ; verum ut sponsio humilis Patris præcepto pareat imperantis, et pede-

tentim lepidi viam carpat et cœpti itineris, ut, quo tendit, Trinitatis opificæ dirigatur auxiliis. Curiosum cæterum lectorem secundum incipiens libellum ad moneo, ut barbarismorum sædam congeriem in hoc opusculo floccipendat, et veritati in vulgari eloquio fidei aurem apponat, et quod hic invenit simpliciter perlegat, et ac si in sterquilinio margaritam exquirat: sicque fit ut et sua fideliter tollat et nostrâ incontaminatus omittat. Ceriferæ namque sæpius apes, licet obstruis vasculis hyblæa mella diffundant, cloacis tamen squalentibus insidere non recusant.

V. * *De curatione caduci.*

VI. * *Ubi peregrinus occisus est, et mortuus probatus est.*

VII. * *Ubi puella visionem accepit.*

VIII. *De illuminatione cæci.*

CAPUT PRIMUM.

Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi octingentesimo nonagesimo quarto, indictione tertia^a, regni quadrimodi^b Arnulfo retinente dominium, anno octavo quo obtinuit principatum, Eistetensem procurante Erchanholde famoso episcopo præsulatum, quædam votiva complens desideria mulier cum eo quem nuptialis copula ei dederat viro, Dominum qui prope omnibus se est invocantibus in veritate deprecatura, jam cunctis pene cognitum adiit monasterium nostræ et multorum fidelium matris. Ubi dum pro commissis a primæva viredine facinoribus universis rea tunderet pectora pugnis, ac sæpius sæpiusque interventiones piæ quæreret virginis, benedictione solita munerata vehicularia petiit adiumenta. Viam ergo qua venerat lætissima carpens, et de his omnibus quæ audierat et viderat plurima mente revolvens, in prima reversionis mansione risile^c quo super aurem orale confixerat casu perdidit accidente, ipsa qualiter perdidisset penitus nesciente. Hæc dum viro suo factum clancule fateretur dispendium, ille concorporalem sibi et gratissimam conjugem mox improvida notavit iucuria et leni modulatæ vocis increpavit eloquio, cur more lascivientium puerorum illud quod secum tulerat perdidisset incanta. Tum illa ad præsidium rediens quod prius requisierat matris, inquit: Si tuæ, domina Walpurgis, misereri dignaris ancillæ et vocem audire disponis indignæ, damnum mihi rei reparato præsentis adeptæ. Hæc dum verba perorasset, jacens ante simul discumbentes eos pariter patensque apparuit risile, non aliud, non mutatum, verum idem quod ei prius auxilium præbuit capitale, etc.

CAPUT II.

Quia igitur supra portitoris prius cæci memoriam egimus, dignum est ut qualiter gratiam visionis meruerit enarremus. Dum ergo idem ipse (Ratfridus namque adhuc vivens vocamine nuncupatur) prius cæca caligine premeretur, et geminis orbibus mala albuginaria quæ vulgo perulas nuncupamus obnoxia pateretur, nullumque omninodis intuitus lumen gestaret in capite quo vel exiguæ lucis igniculum videre potuisset, duas ad monasterium veniens illic hebdomadas percomplevit. Contigit interea ut quadam die pro se misello Dominum et virginem precaturus ecclesiam introisset. Cumque missarum sacrosancta solemnia usque ad Evangelii Dominici euphonia traherentur, præfatus cæcus apposita dextero

^a Legendum tertiu decima, quæ indictio a die 24 Septembris incepta est anno 894.

^b Scilicet *Bajoriæ* cum Pannonia, Boemia, Moravia, quod fuerat Carolomanni parentis; *Francia Orientalis* cum Turingia, Saxonia, Frisia, quod fuerat Ludovici patris; *Alamanniæ*, quod fuerat Caroli Crassi itidem patris; et *Lotharingiæ*, quibus regnis præfectus est Arnolfus Carolo Crasso abdicato anno

A IX. * *De puero qui cæcus natus visum recepit.*

X. * *De muliere cæca.*

XI. *De duobus caballis furatis, et matutinalibus horis repertis.*

XII. * *Ubi claudus puer sanatus est.*

quam erexerat manu oculo, perulam caliginosam quæ in eam divinitus cecidit, sancimonialibus quæ missæ canore intererant gaudens ad intuentum devexit, et in uno oculo visum recepit ibidemque pro collato munere debitum famulatum impendit^d.

CAPUT VIII.

Pauper quidam famosi comitis Adalberti, nomine Frideradus, quem oculis corporalibus videntem aspexi et de mensula paupertatis mæx panis portionem porrexi, ab ipso primordio quo eam genitrix sinu exposuit genitrali cæcitatibus obscuratus est fœditate. Qui cum jam in matura ætate tetra caligine pressus priores tenebras ferret ad senium, propria ducatum ei præbente sorore, limina Walpurgis adiit benedictæ. Quo dum fatigatus jam itinere pervenisset, petiit ut ante altare virginis duceretur, quatenus opportuna quæ secum tulerat munuscula super illud imponens, veniam de peccatis consequi mereretur. Deductus ergo ad aram, ubi mausoleo virginis propiavit, lassessentibus omnibus continuo membris, rogavit ut potuisset, se ocius ab altari reduci aptunisque sibi sedile requiri. Quod dum protinus fieret, paululum tremebundo corpore requievit. Tum subito dilapsus in terram cæpit pallida membra saxosa volutare tellure, et quasi ultimam clansurus diem sese creberrime in pavimento reflectere. Deinde cum potius ab astantibus de funere ejus tractaretur quam de luminis quam quæsierat dignitate, nil unquam videntes ocelli, sanguinis madefacii cruore guttatum in terram stillare cœpere ac pavimentum uberrime cruentare. Cumque eadem quæ tunc inerat hora transisset, diu negatum meruit visum, et tam ipse quam omnes qui aderant Altissimo gratias retulerunt^e.

CAPUT XI.

Vulgata igitur opinione celeberrimæ virginis et pene per orbem universum longe lateque diffusa, Reginensis (Ratisbone) quoque urbs quondam regalis et inelyta suos ad idem monasterium transmisit civis, pro modulo affectus prius deliberati et conscie facultatis placiturus Altissimo colugias deferentes. Qui voto potiti optabili cum magno basilicam intravere tripudio. Ubi dum apertis scriniis cordis et corporis quædam altario illis et introeuntibus cunctis exposito, quædam etiam xenia ab ara liquidissimi pectoris mitterent polo, experta luminibus auribusque pro qua venerunt ratione, acceptaque quam

897, uti Henschenius observavit.

^c Risile, an rasile, videur esse acus oblongior, qualem hodie usque gestant mulieres Rheinenses ad caput scalpendum et crines discriminandos; *orali*, id est capitis tegumento iungi solita.

^d Hic quinque miracula ommissa.

^e Et hic duo prætermissa.

quasierant benedictione, quia eis tardior hora incubuit, in vicino monasterii castrametati sunt die altero ad propria reversuri. Verum opacæ noctis silentio veniente, somnoque januas luminum jamque quiescentium clementius adeunte, fures qui a furvo, id est nigro, traxere etymologiam priscam, cuiusdam Alamanni, vocamine Ratharii, cernentes fatigata ex itinere Reginensium membra sopore nimio prægravata, nulloque vigilante custode per distenti latitudinem campi jumenta fore [esse] dispersa, duo quorum cæca obscurior nocte cupidus cor jam tetrum intraverat possidendum, unus clancule apprehenso capistro, alter arrepto renum cingulo cassam duorum equorum diripere capturam. Rapta igitur itidem inefficaci latrunculi præla, ascensisque quæ ceperant procaci temeritate jumentis, iter ad patriam remeandi arripere gaudentes. Sed is qui se in sanctis suis gloriosum atque laudabilem cunctis ostendit, gaudium præsumptionariæ aviditatis in ruborem mærorumque convertit, ut mundialis controversia stoliditatis palam agnosceret quid Christi in cælis et in terris omnipotentia valeret. Nam rapaces alieno portati vehiculo equitandi per-

• Hic ommissa claudi curatio.

tiam vanis exercuere vigiliis crassisque in tenebris circa monasterium Deo amabile, omni nisu atque conamine rura paterna calcare procul dubio æstimantes, dum domos proprias læta altrinsecus fabulatione adire quasi agiles voluissent, facta rosea matutinalis temporis luce in proximo culturali sacræ virginis a semetipsis inventi sunt arvo. Quis autem eos terror invaderet, quæque verecundia totos per omnia possideret, difficile est mente tractare, verbis exprimere ac pagina festinanti ad alia adnotare. Tandem cupidi quoquo pacto ad se reversi miraculum per sanctæ intercessionem virginis agnovere patratum: et rubore tremoreque ineffabiliter castigati, qui prius alienis conati sunt furtivisque frui vehiculis ad propria repedarunt gressibus propriis, relictis in quibus antea gavisus fuerant equis. Quo Dominicæ ostentationis signo omnes qui viderunt vel audierunt mirati sunt: sed amplius hi qui jussu divino jumenta perditâ recipere meruerunt. Agentes sane unicæ Trinitati gratissimas laudes Ratisponenses hi qui venerant cives, tam pro acquisita quam quæsierant ecclesiæ benedictione, quam pro signi admirabilis munere, redierunt ad propria narrantes fideliter de his omnibus quæ gesta erant in via.

LIBER TERTIUS

Completens miracula ibidem anno 895 patrata.

Volvente temporum instantium adhuc lacrymabili serie, variantur etiam pariter mentium humanarum multimodæ qualitates. Quo constat non semper hominem agere valere quod ei adjacet velle: verum cum labitur exterior mundus, inclinatur et interior animus variis ictibus terebratus, ut ab affectu concepto jam prius frequentius concidat in quo dudum fixo gradu stabat. Sicque fit ut corpus, dum quod non appetit percipit, obtineat detrimentum et animi affectus promptus habeat præmium.

Exigente namque tunc, pontifex venerande, dominationis imperio, pro tenuissimi capacitatis ingenii

duos jam pridem miraculorum semper mente et ore retinendæ matris Walpurgis libellos succincto populari orationis perstrinxi commento. Verum multipartitis anfractuæ sæcularium occupationibus pressus, pene duorum decursis hebdomadibus circumrotantium temporum, ad initium tertii pervenire nec quivi, nec merui. Nunc autem quia meta secundi jamjam initium postulat tertii, ipsum utinam habere merear ducem cordisque exigui benignissimum directorem, qui sua sapientia os aperuit muti et linguas infantium facit esse disertas!

INCIPIUNT CAPITULA *

- I. *De eo ubi mulier cæca illuminata est.*
 II. *De pane mulieris, qui a sinu perditus et postea inventus est.*
 III. *De pulvillo domi perduto et in via invento.*
 IV. *Ubi homo quidam wantos perdidit.*
 V. *Ubi vas in itinere inventum est.*
 VI. *Ubi in una eademque femina quinque facta sunt miracula.*

CAPUT PRIMUM.

Memorandæ Dominicæ Incarnationis anno octingentesimo nonagesimo quinto, quædam e familia

* Capitula asteriscis prænotata desunt in textu.

- D VII. *De femina clauda et sanata.*
 VIII. *De tribus cæcis illuminatis.*
 IX. *De pisce in via mirabiliter invento.*
 X. *Ubi mulier muta curata est.*
 XI. *De bubus quatuor in via inventis.*
 XII. *Ubi porcus a lupo direptus est.*

beatorum martyrum Gordiani et Epimachi, Campidunensis scilicet monasterii puella, a nativitate cæca, nomine Guntrada, dum gratiam in loco cæ-

libri Domini audiret famosam, cœpit et ipsa totis anhelare præcordiis ut ad sacrarium venire mereretur beatissimæ virginis. Cujus dum membra soporem felicissimæ quietis modicum degustassent, adfuit in ipso dormitionis articulo qui eam ita compellans ait: Cor, misera, geminis orbata luminibus, furvis ita sopita quiescis in tenebris, et non magis blandæ luebrationis domestica de salute tecum ruminando conquiris pernecessariæ sospitatis? Nam licet te consueto more matutinalis atque diurna lux gratanter excipiat, cæcam tamen haurit [Canis: forte haustis]^a a tenebris, orbam remittit ad tenebras. Verum si tetrum a te repellere niteris chaos, et distensas cœli cupis cernere nubes, necnon et vi-

rentes contemplari tellures, importunt soporis agnitionem mitte, solitæ quietis cassam ignaviam re-
 primo et ad monasterium *Monheim* ducatu concito perge. Et cum felici illuc gressu perveneris, prius ætas et nitide coctas atque in boxula obtrusas altario oblatas^a impone, siquæ totam te rerum opifici et virgini trade. Cum autem easdem aræ locaveris oblatiunculas, binæ e vicino venientes gallinæ ipsas voraci comedent dente, talique edulie pastæ altaris excubiis desudabunt. His ita dictis, verbisque cum salutifera visione subductis, residuum quod supererat noctis puellula letabunda percgit. Noctis vero horrore finito, cum jam vasti æquoris Oceani lymphæ lautas Titanis arvis remitterent comas, a lecto in quo membra sopori tradiderat hilari mente prosiliens, sumptus itineris acquisivit, comitem ac præviam puellam assumpsit et cassis ignara felicitis iter arripuit. Sicque per devia transiens rura, monasterio quod notabunda quærebat meruit propinquare. Sed priusquam illius terminos adisset, reminiscens suæ saluberrimæ visionis cœlitus nuntiata, oblatas decem ter excoxit, in boxula reposuit, viamque carpere cœpit. Ubi vero ventum est ad diu optatum basilicæ aditum, die celeberrima Palmarum ad vesperam spiente cum intimo cordis gemitu oratorium introivit, seseque in terram prosternens atque a tetris luminum cavernis salsa lacrymarum flumina fundens, ut jussio visionis attentius imperarat, ex asse uni se Domino et salutiferæ virgini commendavit. Cumque diu longa protraheret in oratione suspiria, tandem a pavimento in quo jacuerat humilis exsurrexit, ad aram accessit, oblatas quas detulerat tremulis digitulis superingessit, et haud longe modicum ab eadem se pausatura semovit: cum ecce duæ quas creverat in visione gallinæ, id est sanctimonialibus [/. sanctimonialiales] geminæ, stantes juxta altare, impositas

A abstulere oblatas, rem pro qua cæca venerat sollicite requirentes. Quibus ipsa ejusdem rationis ordinem retexit et ad calcem usque perduxit. Finito eloquio linguæ, adfuit solamen statim ex virgine. Nam Omnipotens de cœlo semper prospiciens super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum, statim super eredulam de cœlo respexit, et vacuatis luce luminibus solis radios ministravit. Expavescens ergo de lumine, quia cernebat quod non viderat ante, illuminatori suo Christo et interventrici virgini cum cæteris astantibus gratias egit, et sana discessit b.

CAPUT V.

Pari etiam modo, dum Gisila matrona pernobilis, uxor Burchardi, Walachonis^c comitis filii, quæ antea matrimonio juncta fuerat comitis Megingaudi^d, orationis causa, ut solita est, cellam virginis adisset, in primis pro se suisque omnibus Domino supplicavit: deus erigens se et signo Dominico muniens eas quas secum detulerat obtulit eulogias. Ubi ventum est ad pauperum Christi eleemosynam partendam, datis cibi stipendiis congruentis, dum etiam pocula sedula ministraret, vas quod hannipa^e nominatur quo mistio agebatur, inter manus propinquarum ita exinanitum est atque subductum, ut nullus assistentium ullo modo scire potuisset quantum ratione perditum esse videretur. Sciebat sane conscientia propria teste propinatrix, nec quodam casuali more fore dilapsum, nec a manu dispensatrici esse direptum, neque aliqua fraude subductum. Verum animo æstuabat obliquo, quoniam nil tale viderat, nil simile auditu perceperat. Mirabatur, quia oculatim quod prius manibus vectitabat, jam nullo furante vel rapiente carebat. Quid plura? Ubi horæ diei protensa est dilatio, spes quoque recipiendi vasculi mire subducti pariter sublata est. Igitur completis pro quibus venerat causis, ad sua disposito itinere redire conati sunt. Dumque de pluribus, ut mos iterantium est, inter se sermociuarentur et quærerent, vasis quoque perditæ mentio adfuit copiosa. Tum subito eminus quidam illorum aspiciens vidit idipsum in medio viæ itinere vas jacere expositum immutatum. Quod tollentes et dominæ jam dicte cum nimia admiratione afferentes, una cum eadem gratias retulere gaudentes. A quo statim loco ad cœnobium remiserunt, ut ibi mirabiliter servaretur ubi Christus per virginem mirabilia operatur.

CAPUT VI.

Vicus quidam in Bajoaria regione, pago *Chelesga* 885 constitutum Lantgravium Turingiæ: cui tom præfuisse Popponem probat Henschenius ex Annalibus Fuldensibus, Regivone et aliis. De Burchardo infra cap. 10.

^d Megingaudus comes, Odonis regis nepos, ab Alberico ejusque sociis in monasterio S. Sixti quod vocatur Kotila, dolo interfectus est v. Kalend. Septemb. anni 892, ex Annalibus Mettensibus.

^e Galli nostrates un *hannap* appellat vas pocillatorium ansa instructum, Germanice *hennapi*.

^a Etiam S. Radegundis teste Fortunato in ipsius Vita sæculo 1, num. 16: *Oblationes suis manibus faciens, locis venerabilibus incessanter dispensavit. Lege præfationem primo hujus sæculi tomo prælixam, ubi de oblatis.*

^b Hic tria omissa.

^c Hinc corrigit Henschenius anonymum Erfordensem de Lantgravii Haseie, qui anonymus Burchardi patrem dicit fuisse Ludovicum, et avum aliequam Ludovicum, quem tradit a Carolo Crasso anno

we, *Adalotestoch* nuncupamine vocitatus, multis, A mihi quoque ista fideliter scribenti plenissime cognitus, in quo quædam adhuc in vita superstes est muliercula, nomine *Asnia*, in qua superna miseratio, suffragantibus matris nostræ meritis, quinque evidentissima operari dignata est signa. Nam labili et tremulo corpore tota caduca, insuper obsistente obice inflexibilis linguæ miserabiliter muta, ad cunctis notum monasterium est adducta, ut ibi inveniret remedium, ubi multi quæsitum invenere præsidium. Cumque inibi lacrymosas ad Dominum funderet preces, vox in sublimi audita est supplicantis, et sociata lacrymis sanitate corporea, incolumis mulier remeavit ad propria. Sed insipidæ multorum rusticorum ac sæcularium mentes, dum dona a Domino et præmia consequuntur indebita, non ad laudes nec ad dignas gratiarum se præparant actiones: quin magis pro dignis munus se cœlesti percepisse æstimant meritis, aut certe nullis præcedentibus meritis, sed solum divinæ auxilio miseracionis. Ita in bono deficiunt opere ut nequaquam stabiles inveniantur in fide. Quod hujus mulierculæ fortuitus probat eventus, dum rei gestæ narratur auditus. Veniens namque domum tota restituta saluti, i fra decem ferme hebdomadarum circulum nullas, ut opinor, debitas Altissimo retulit grates. Quin potius segnitie temporalis incuria pressa, mentem lubricam ad caduca reflexit et haud obliviscendæ propriæ oblita est sanitatis. Unde post explicatam prælibati temporis quantitatem, dignatus Deus omnipotens salubri castigatione suam commone ancillam, ne tanti muneris felicissimo dono ingrata fore videretur; quadam nocte hujusmodi visionis eam aggressus est voce: Cur, inquit, muliercula, jam enim Domino grata, de perceptis tantis beneficiis cœlesti gratiæ hactenus existere voluisti ingrata? Redi igitur ad mentem tuam omni dubitatione submota, et quid in te deifica virtus sit operata, nubilo cordis detergo recogita; undeque tibi salus indignæ provenerit, curiosissima animi scrutatione pertracta. Et cum incunctanter tuæ tenebras ignorantie diligenti examinatione discussseris, surgens concito gradu, ad *Moenheim* monasterium perge ibique competenti completa oratione, a *Deitbilka* cœnstrice ecclesiæ ad operandum propriis manibus aliquid operis accipe, ut scias de reliquo tuæ dominæ debitum impendere famulatum a qua insperatæ salutis meruisti commercium. Quod si non feceris, scias te proculdubio aliquam in tuo corpore invenire molestiam, ut ipsa vexatio intellectum auditui conferat quem lenis admonitio non regebat, etc. a.

CAPUT VIII.

Inter hæc duo hæc accipiuntur, videlicet innotuit tunc

crymosis singultuum vocibus postulantes. Quos cum materfamilias *Liubila* cum devotis Deo famulabus humaniter suscepisset et victus alimoniam misericorditer ministrasset, visum est eis ut suffragia virginis attentius implorarent, quatenus visum a primæva origine inexportum ejus meritis et precibus adipisci mererentur. Motibus igitur quibus poterant in ecclesiam intravere, et facta oratione votiva tangi sibi cæca lumina oclorum de canibuta ^b virginis potiere. Quod dum factum esset, sensim visus incogitus pervenit ad orbis, et irradiati radiis jubaris lucem crevere gaudentes. Id omnes qui videre et audire mirati sunt, et ei qui solus mirabilia magnificavit gratias non modicas retulerunt.

CAPUT IX.

Quadam die dum ego ad idem monasterium aliquid novi ac desiderabile audire cupiens advenissem, et fidei animo si quid auditu dignum existeret quoad notitiam perveniret requirerem, adfuerunt duæ ex virginis famulabus *Diethildis* et *Ruathildis* quæ meæ satisfacerent voluntati, mihiq; cum cautione et chartula residenti inter alia hujusmodi retulere miraculum. Accidit namque, aiunt, ut multorum moris est quærentium Dominum et suorum interventiones sanctorum, ut quidam orationis causa Idem oratorium adissent. Intranses vero in ecclesiam, dum adoraverunt viventem in sæcula, etiam beatissimæ *Walpurgis* pronis vultibus quæsiere suffragia. Completoque pro quo venerant voto, insuper accepta benedictione quæ comes in eundo existeret animæ, viatici quoque corporalis eulogiam a matrefamilias accipere. Erat enim tempus largientis invenerat secum animo devoto tulere, scilicet, panem, caseum atque cervisiam. Dum ergo ab eis piscis quæreretur, et negante qualitativi temporis vice minime adipisci potuisset, onerati sarcina superius exarata iter cœpere redeundi ad propria. Cumque plurima fabulantes comitantium more incederent, ventum est ad locum ubi grata et virentia jumentis gramina pro temporis congruentia invenirentur. In quo exonerato eorumdem pondere jumentorum, de Dei donis ac datis et benedictionibus virginis percepturi sese in fenem viride prostraverunt. Tum is qui eorum sarcinis manum immittere familiari consueverat, *sistarcias* e evidentem aperiens, . . . miro admodum modo invisum antea et intactum aspexit et sustulit piscem, etc.

CAPUT X.

Duo a regione Turingia *Burchardi* comitis milites, *Deitharius* atque *Heio*, sacræ virginis quæsiere præsidio, adducuntur eorum famulabus quædam humane

consecuti sunt veniam. Quo dum prospero itineris A
calce alacri corde venissent, desiderio potiti priore
suis pro piaculis indulgentiam fuis a fundo pectoris
precibus petierunt. Dein allata manuscula altario
imponentes, mulierem etiam mutam quam secum a
patria adduxerunt, animo devoto et credulo corde
Omnipotentis largifluæ miserationi et virginis com-
mendaverunt munificæ pietati. Illa etiam, quia lingua
non potuit, humiliati spiritus contritione indulgen-
tiam postulavit. Peractis pro quibus venerant causis,
ad sua redire conati sunt eandem secum mutam
mulierculam ad patriam revehentes. Cumque de
ejus exquisita et non inventa salute tristes ad pro-
pria repedarent, quadam nocte cum lassa omnes
quieti corpuscula tradidissent, ipsa quoque somnifero

• Item duo hic resecata.

pausaret in lectulo, adfuit ei quædam elegantis spe-
ciei miræque venustatis puella quæ ei flatu plac-
dissimo insufflavit in aures. Quæ statim evigilans et
de eadem felici visione curiosa meditatione pertra-
ctans, ligatæ ei solutum est vinculum linguæ et mo-
dulos promptæ coepit exercere loquelæ, referens de-
bitas munerum largitori laudes qui locatis secum in
superis sanctis plurima valere donavit in terris.
Unde comites et universi qui audire mirati lætisque
meatibus proprias revisere tellures. Sed prudenti
animo cogitantes non decere tam evidens miraculum
reticere, notum per suos monasterio sacre virginis
facere studuerunt, ut Dei famulabus et omnibus fide-
liter audientibus fieret cognitum quod in eadem femi-
na divinitus est ostensum. ^a

LIBER QUARTUS

Complectens alia miracula ibidem patrata.

Volueram hujus opusculi breviluquo metam impo-
nere dissolutam: verum concurrentium jugiter mira-
bilium rerum atque signorum desiderabilis novitas
iterum iterumque ad scribendum impellit atque pro-
vocat, et ut perfecto opere ad finem usque perducam
frequenter invitat. Non enim in initio galeati militis
præstantis virtus adscribitur, verum in fine efficaci
victoriæ virtus cum favore a referentibus propala-
tur. Dignum est enim ut laus prædicetur in fine, et
finis decoretur in laude, Domino dicente: *Qui perse-
reraverit usque in finem, hic salvus erit* (Matth. xxiv,
13). Quapropter libelli quarti, Christo favente, exor-
dium capiam, ut et transcursis stylo corrente glo-
riosis sacre virginis miraculis ad promissum dialo-
gum veniam, et in eo pro ingenio quantitate admissio
sudore decertem. Si quid ergo in hoc opusculo invi-
sum et inauditum lector invenerit, pia mentis inten-

tionem perecurrat et Dominum solum miracula facien-
tem agnoscat. Non enim membranis adnotata essent,
si mirabilia non fuissent. Legimus namque quia
signa non fidelibus, sed infidelibus data sunt (1 Cor.
xiv, 22). Unde credimus in novissimis temporibus
atque periculosis multa inaudita operari Christum
per suam amabilem virginem velle prodigia, ut be-
stiales innumeræ in sæculo hominum mentes, quæ
prædicantium converti despiciunt verbis, saltem inau-
ditis inclinentur ex signis. Quisquis ergo legere et
audire desiderat, cordis si est rubiginem tollat, et
dum me vera scribere experimento didicerit, credat
sciatque me non signorum esse fictorem, verum
fidelissimum excerptorem, ut pro hoc labore libe-
rari merear a peccatis, precibus et interventionibus
C virginis

INCIPIUNT CAPITULA .

- I. De quodam claudo curato.
- II. Item de alio claudo curato.
- III. Ubi claudus alius est sanitati re titutus.
- IV. De muliere pedibus restituta.
- V. Ubi item alius debilis pedibus sanatus.
- VI. De muto et claudo sanatis.
- VII. De dæmoniaca curata.

CAPUT IV.

Si de omnibus qui illie incessu pedum potiti sunt
claudis voluero texere orationem, ante deficiet dies
quam signorum evidentia plurimorum. Verumtamen
ea quæ ad memoriam veniunt non æstimo silentio
conticenda, quoniam, ut legimus, Dei narranda sunt
opera cujus sunt inexquisita judicia. Ideoque quam-

^a Capitula asteriscis prænotata desunt in textu.

- VIII. De cæca, quæ visum recepit.
- IX. Ubi cæcus quidam illuminatus est.
- X. De alio cæco illuminato.
- XI. De illuminatione alterius cæci.
- XII. De muliere quæ cibi et potus communem
victum multo tempore non potuit percipere.

dum feminam Manswindam ad mentem reducere fe-
stinemus, ut ipsa quoque qualiter curata sit enarra-
mus. Ex villa namque quæ dicitur Truthinga adve-
niens, et medelam corporis animæque in monasterio
quærens (erat enim pedum debilitate deformis et
inhonesta), diutius ad cælum orationis voces e pec-
tore lugubri destinavit, et, ut sui Omnipotens
misereri dignaretur, prolixo peccatu flagitavit. Cui

mox divina virtus et miseratio adfuit, et gressum quem perdidit integerrimum reparavit.

CAPUT V.

In ipsa villa in qua monasterium celebre situm est, puer, vocabulo Beretgisus, erat in quo vivifica Trinitas ipsum idemque operari dignata est signum. Fuit enim per tres annos gressuum ambulatione privatus, ita ut ad nullius fructuosi operis exercitium habilis esse videretur. Quem tollens nimia referta mœstitia genitrix, nuncupamine Ratila, ad basilicam detulit salutarem, ibique ante oculos divinæ majestatis exposuit et ejus inenarrabilem miserationem cum lacrymis et gemitu postulavit. Videns itaque de excelso cœlorum habitaculo Dominus mulieris fidem, curavit infantem, et matris precibus fecit ambulantem. Quo audito, domina utriusque infantulum tradidit eidem ecclesiæ jure perpetuo possidendum, ut ibi quamdiu adviveret, servitii jura impenderet, ubi vires ad famulandum recipere meruisset.

Similiter Romanus quidam adveniens et in porticu aquilonari cum carruca in qua delatus fuerat miserabiliter jacens, sequenti die postera ambulandi meruit facultatem.

CAPUT VI.

Accidit præterea quodam tempore, ut Hildegarda a domina, pacifici regis Ludowici filia, orationis gratia cum Luitpoldo famosissimo comite ad jam dictum monasterium deveniret. Non ergo immemor beneficiorum sacræ virginis, præsertim cum sciret et crederet multa ibidem facta esse et pene quotidie fieri miracula, adduxit in comitatu sequenti ab ortu originario mutum, ut, si dispositione superna gratissimum directi faminis donum mereretur percipere, audita apertius crederet, dum visa fidem auditis darent. Luitpoldus quoque, ut suspicor, non dispari desiderio tactus, comitantem secum detulit claudum. Ubi dum eadem nocte quiescerent, matutinali veniente synaxi omnes in ecclesiam celeriter festinarunt. Cumque Dei famulæ inibi servientes dominicos cœpissent congregate concentus, astantibus etiam his qui secum detulere prædictos debiles, mutus soluto vinculo plectri clara cœpit loquelas emittere voce et mirabilem Deum in sanctis suis cordis júbilo collaudare. Et non solum ille, verum etiam omnes qui officio matutinali intererant, omnipotentem Deum collaudabant. Cernens ergo ille quia, ut desideraverat, ita rei eventus impleverat, magno exhilarati cordis repletus tripudio, elevatis in cœlum manibus gratias omnipotenti retulit Deo. Sequenti denique ejusdem felicis horæ momento, et Luitpoldi prætaxati comitis sustifer claudus cœpit exsilire gaudenter, ac Salvatorem suum benedicere

congruenter. Item etiam comes venerabilis, ut cognovit suum quem detulerat claudum exsilientem et laudantem Deum, lætitia cordis exultans mirificum benedixit Dominum.

Ut ergo jocunditas gratulantium duorum cumulantius augetur, duo evidentia et aperta miracula tertium roboravit. Nam quædam cujusdam clauduli mater, cum vidisset præeuntia signa duo esse patenter ostensa, et ipsa suum quem exposuerat lamentabili edito natum subintulit ad curandum. Sic præcedentibus curatis duobus, postremo astantibus universis sanatus est tertius. His ternis duo præcipue desiderantes visis miraculis, redierunt ad sua, ista narrantes e plurimis b.

CAPUT X.

Quodam itaque contigit tempore, ut pro adnoscendis atque in Dei timore roborandis Dei ancillis, ipsum monasterium, juxta morem frequentius consuetum, probus piusque pontifex Erchanholdus visitaret et in eis sanctæ prædicationis creditam mellitis labiis sereret annonam. Cumque adhuc in eadem cella consisteret et pro lucrandis Christo animabus attentius desudaret, quidam a partibus Franciæ cum agmine clericorum et pauperum flamina devehentium, et *Kyrie eleison* voce canora cauentium, a nativitate cæcus pauper advenit et nisibus quibus potuit in basilicam cum conviatoribus introivit. At ubi fixis genibus in oratione fibræ etiam cordis erexit, et pius Dominus suam aurem placidam propitius inclinavit susamque pauperis precem C audivit, lumen quod natura negaverat sua miraculosa potentia condonavit. Quo viso, præsul et omnes qui adfuere miraculo laudes in excelsis reddiderunt Deo.

CAPUT XI.

Non incongruum videtur, si sequens præcedenti æquiparetur miraculo, cum cæcus ille fuerit qui, ut diximus, patenter ibi lumen accepit; orbis et iste, de quo series textitur, qui etiam in eadem ecclesia diem videre promeruit. Transeunte namque festiva solemnitate Paschali, dum albaria sequens adveniret hebdomada, Adalbertus comes nominatus a rure Francorum illustrium monasterium petiit. Ubi dum divinum officium stans in basilica cum suis audiret, incognitus quidam adfuit cæcus et inter cæteros stetit adductus. Nec mora, facta ad Deum prece humillima, lux ejus noctem fugavit ab oculis, cernentibus et mirantibus qui aderant universis. Cumque talem in se agnovisset virtutem, Creatori reparatori que suo retulit laudem: rediensque sanus et incolumis ad patriam illud quod in se divina peregit dignatio, ubicunque potuit, divulgavit.

Cætera omissa.

APPENDIX

De sanctæ Walpurgis canonizatione, festis diebus, oleo, reliquiis et locis sacris.

1. *Canonizatio.* — Sanctimonialia Eistetensia in Vita S. Walpurgis aiunt ipsius canonizationem per Erchanboldum Eistetensem episcopum (obtentam a sede apostolica; quæ quidem canonizatio facta est, inquit, ipso die apostolorum Philippi et Jacobi, in quo usque hodie celebratur festum canonizationis ejus. Cujus rei gratia eodem die, omni anno, processio solennis ab ecclesia cathedrali per episcopum et canonicos fit ad ecclesiam parochialem S. Walpurgis, ibique officium divinum summa cum celebritate a canonicis perficitur, eisque reliquiæ seu stillicidium (id est oleum) ejusdem sanctæ virginis ad potandum ministratur.) At Bruschius et ex eo Greiserus in catalogo episcoporum Eistetensium scribunt S. Walpurgem ab Otkario episcopo cœlitium numero ascriptam fuisse nota ac jussu Adriani pontificis. Et quidem Otkarius curavit S. Walpurgis corpus e terra levare. Quo ritu sanctorum canonizationum temporis celebrabatur. Et tamen *elevatio* S. Walpurgis facta xi *Kalend. Octob.*, non vero *Kalendis Maiis* seu *festo apostolorum Philippi et Jacobi*. Quo nihilominus die (festum canonizationis ac translationis ejus communiter celebratur,) inquit Philippus episcopus in ipsius Vita. Ut ut sit, ad *elevationem* S. Walpurgis ab Otkario factam intervenisse Romani pontificis consensum non exprimit Wolhardus; certe non Adriani qui post Otkarii mortem sedi Romanæ impositus est anno 884.

2. *Festi dies.* — Pluribus festis diebus colitur S. Walpurgis. Natalem ipsius v *Kalend. Martii* consignant Philippus et sanctimonialia Eistetensia, ipsoque die celebrat Eistetensis Ecclesia. *Elevationem* xi *Kalend. Octobris* factam tamen iv *Idus Octob.* celebrant nonnulli, aliam translationem *Kalendis Maiis*. Quia vero (reliquiæ S. Walpurgis per totum mundum,) ut scribunt sanctimonialia Eistetensia, hoc est, (ad diversas per totum Francorum regnum provincias,) et in Lectorario Trajectensi, dispersæ sunt, fit ut quo quæque Ecclesia die illas exceptit celebritatem in ipsius honorem instituerit.

3. *Oleum.* — De oleo e S. Walpurgis reliquiis emanante Philippus agit his verbis: (Pro finali conclusione adnotare decrevimus quod sanctum corpus gloriose Walpurgæ virginis in altari publico ejusdem monasterii (de quo infra) caute ac reverenter longe præfatus antistes Erbertus (imo Otkarius) recondidit: ubi miracula usque in hodiernum diem continuata feliciter crebrescunt. Nam de membris ejus virginis, maxime tamen pectoralibus, sacrum emanat oleum quod gratia Dei et intercessionem B. Walpurgæ virginis cæcos illuminat, surdos audire facit, et gressum claudis reddit cunctisque debilibus optatum effectum devote petentibus misericorditer indulget. Quam etiam gratiam curationis ipsi experti sumus. Nam gratiæ infirmitate ægrotantes ad excidium vitæ devenimus: et rememorantes gratiam quam B. Walpurgis suis dilectoribus indesinenter ostendit præcepimus de oleo sacrosanctæ suæ emanationis nobis copiosius afferi, et desiderabili haustu phialam plenam ebibimus orantes in hæc verba,) etc. (Eadem die criticavimus [id est sudore] sanitatis indicem emisimus, et brevi post tempore sanitati omnimode restituti sumus. Hoc quoque sciendum quod hæc celebrationis missarum cum sacramentum corporis et sanguinis Jesu Christi in altari conficitur in quo recondita est, frequentius necnon uberius oleum de sacro corpore ejus distillat.

Unde hæc hora pro receptione ejusdem olei diligentissime observatur. Et si phiale in quibus sacrum oleum recipiendum est non directe vel perpendiculariter distillationi supponantur, guttæ ejusdem olei sibi coherentes dependentes ad modum botri vel favi mellis, nequaquam in alium locum decedentes. Sed postquam negligentia corrigitur, et vasa in quibus mundo sacrum oleum recipi debet distillationi aptantur, eisdem sine omni cooperatione illabitur. Per quod aperte monstratur ut in vasa munda recipi debeat, quia ab immundis locis vel vasis omnino se præservat. Et sæpe compertum est quod receptum in vase etiam mundo, si immunde vel irreverenter tenetur, vel ad locum ubi peccata illecebræ perpetrari consueverunt deportetur, omnino evanescit, vel officium vasis ipsum oleum nequaquam ad effectum sanationis egreditur. Ex scriptis etiam colligimus et certa relatione fide dignorum intelleximus, quod civitas Eistetensis una cum tota diocesi ecclesiastico interdicto quodam tempore supposita fuerat propter quasdam damnosas injurias, quas episcopus qui tunc præerat a baronibus terræ et incolis sustinuit. Ex tunc liquor sacræ emanationis stillare cessavit usque in diem qua ecclesia restituta esset indemnitati. Et idem venerabilis episcopus cum universitate civitatis indico jejuno nudipes et absque lineis ad monasterium B. Walpurgis ascendit, devote ac subnixæ cum universitate populi sui supplicans ne affectu tantæ benignitatis, sicut est emanatio sacri liquoris, inamplius civitas privaretur. Et accedens ab altare dictus pontifex missarum solemniam astante populo devote peregit, et in consecratione sacramenti et ejusdem perceptione sacratissimus liquor, qui infra spatium unius anni nequaquam distillaverat nec ullo modo se ostenderat, adeo abunde erupit ut ampullam dimidiatæ pintæ capacitatis vel unius serici [f., serice, quod est vas vinarium oblongum fictile] adimpleret. Addit Philippus, quod etiam idem sacrum oleum tantæ munditiæ ac meracitatis existit ut sine omni corruptione et fœda maculationis fulgentia per ducentos annos servatum consimilis puritatis invenitur cum illo quod hodierno die de stillicidio ejusdem sacræ emanationis susceptum est.) Eadem fere testantur sanctimonialia Eistetensia. De hoc oleo singularem Tractatum edidit Greiserus, Ingolstadii anno 1610 editum, in quo leguntur hæc verba cap. 1: (Conditæ sunt lipsana B. Walpurgis virginis. Eistadii in summi altaris lapide duro, solido, excavato et superne concluso eo ipso loco quo a sacrificante sacerdote corpus et sanguis Domini immolatur: ita ut probabile sit hanc tumbam fungi vice sepulcri, quale in omnibus aris consecratis ex ipso consecrationis ritu et præscripto visitur. Infra prædictum lapidem est cavitas seu foramen quadratum in quod distillat stillicidium de lapide superiore qui sacra virginis ossa tenet. Videas guttas modo majores, modo minores, pisi aut nucis avellanæ magnitudine de lapide supino dependentes, quas omnes excipit late patens argentea concha.) Varia miracula refert Greiserus et ex eo Bollandus quibus supersedemus. Istius olei mentionem facit Wolhardus in lib. 1, cap. 9.

4. *Reliquiæ in Parthenone Eistetensi, Mowenheimerensi, et alibi.* — Reliquiarum S. Walpurgis magna pars servatur in Parthenone sanctimonialium Benedictinarum in editore urbis Eisteti loco, ubi olim

templum S. Crucis stabat quod postea eo translatis sanctæ reliquiis a S. Walpurga nomen accepit. Hujusce monasterii primus conditor est Otkarius sextus, Eisteleusis Ecclesiæ episcopus, quem translationis auctorem fuisse superius legimus, instaurator et amplificator Heribertus episcopus xv, cui Leodegarius seu Leutgarius munificentia sua adfuit, monachorum in eodem loco restitutor, uti ex Philippo alisque refert Gretserus in *Observat.* lib. 1, cap. 49. Etiam quamdam sanctarum reliquiarum portionem obtinuerunt sanctimoniales Mowenheimenses, ex lib. 1 Wolfhardi cap. 9, ad quas plurima referuntur facta miracula libris tribus subsequentiibus. Particulæ item earumdem reliquiarum Furnis, Antuerpiæ, Coloniz Agrippinæ, aliisque in locis, prout late docet Henschenius in *Commentarii prævii* § 6 et 7, ubi etiam de variis templis S. Walpurgi consecratis agit. In quadam ms. *Historia Francorum hæc leguntur anno secundo Rodulfi regis Francorum, Christi 824*: « *Eo anno corpus S. Remigii et quorundam aliorum sanctorum corpora Hunnorum metu intra Rhemensis civitatis mœnia a suis monasteriis sunt delata: cum quibus etiam S. Gualburgis reliquiæ, ad quas sæpe sunt miracula, sunt ibidem positæ. »*

5. *Basilicæ et oratoria.* — In templis S. Walpurgi dicatis celeberrimum est Parthenonis Eistetensis, de quo supra. Cætræ in Britannia insula cœnobium erat S. Wilburgæ, ab *Hugone consule*, id est comite Cestrensi, constructum, teste Orderico Vitali in *Hist.*, lib. viii, pag. 671. *Tūc* in ducatu Gelriæ ad Wabalin fluvium basilica Walpurginæ et collegium canonicorum in ea institutum, anno 1315 *Arnhe-*

Amium in oppidum ad Rhenum translatum est. Alia duo templa *Zutphaniz* in Gelria, et *Groningæ* quæ urbs est Frisiz occidentalis primaria. Nec præmittendum hoc loco id quod S. Odo abbas Cluniacensis de quodam oratorio S. Walpurgis commemorat in lib. 11 *Collationum* cap. 28: « *Est ecclesia, inquit, B. Gualburgis in hac vicina nobis regione in qua miracula sunt. Contigit autem, sicut dominus Berno abbas refert, ut ejusdem S. Gualburgis reliquiæ super altare aliquot dies manerent. Sed mox miracula cessaverunt. Tandem vero ipsa virgo cuidam ex infirmis apparens. Ickirco, inquit, non sanamini, quia reliquiæ meæ sunt super altare Domini ubi majestas divini mysterii solammodo debet celebrari. Quod cum ille custodibus referret, tulerunt capsam, et protinus miracula fieri ceperunt. » In palatio Attiniacensi ad Axonam Carolus Calvus extruxit S. Walpurgis oratorium quod una cum ipso palatio a Nortmannis eversum est. Pace et quiete Gallis restituta, alia eidem virgini ædificata est ecclesia quam Hugo Campaniz comes a Philippo Francorum rege ob connubium cum filia ejus Constantia inquit accepit in dotem, ac postea anno 1102 donavit cœnobio Molismensi cui hæctenus prioratus titulo subjacet, prout ex *Vita Gallicæ S. Walpurgis* ab Spagnolio edita intelligimus. Distat hæc ecclesia et vicus S. Walpurgis dictus, vulgo *Saint-Waubourg*, altero milliari ab Attiniaco villa quondam regia. Denique in diocesi Argentinensi Theodoricus comes Montis Pelgardii construxit cœnobium monachorum Benedictinorum in honorem S. Walpurgis quod postea Fridericus I imperator amplificavit.*

VOLFHARDI PRÆBYTERI

PRÆFATIONES

IN LIBROS SUOS DUODECIM DE ACTIS SANCTORUM

AD ERCHANPOLDUM EPISCOPUM EISTETTENSEM.

(Apud Pezium, *Thesaurus Anecd.* ex Cod. Tegerns.)

Præfatio in lib. I seu mensem Januarium.

Passiones beatorum martyrum digna plaque veneratione celebrantes, qui spretis instantis ærumnosæ vitæ oblectamentis, siderea regna penetrarunt, felicitis cum agone certaminis sanctissimæ Martinz virginis aliorumque martyrum et confessorum virginumque mirabili cursu, certamine glorioso, triumpho fortissimo actuque fulgenti, libet e pluribus plura decerpere, ut et eorum audientibus brevi commento nota sint actus et passio, hujusque voluminis devotetur extensio, dum mens interius compendiosa lectione reficitur, et corpus exterius labore nimio non gravatur. Licet enim tanto opere indignum me fore non ambigam, tamen, quia pius labor felici cursu peragitur, Domino adjuvante et facultatis copiam largiente, vestrisque, Pater Erchanpoldæ, orationibus fultus, injunctum opus aggredior.

C *Incipit liber I Kal. Januarii. Beata igitur Martina cum esset sublimis genere, etc.*

Præfatio in lib. II seu mensem Februarium.

(Hanc nunc dare non possum, cum codex Tegernæpsis ad manum non sit, neque hic mensis in codicibus Mellicensibus amplius reperitur, ex quibus reliquis in menses singulos Præfationes deinceps exhibebo.)

Præfatio in lib. III seu mensem Martium.

Duobus cœpti operis duorum mensium libellæ, Deo favente, explicitis, invocato Jesu boni speratissima nomine, tertius tertii curriculum exordium poscit, ut ipso sermonis modulos ministrante, et operis efficaciam exhibente, orationumque sanctorum, quorum hic memoria commendatur, interveniente solamine, pervenire mereatur ad calcem, eique placeat qui se initium fidelibus propulavit et finem.